

HENGET KOHTAAVAT PURNUJÄRVELLÄ (1)

Purnujärven kylää ympäröi loivasti kumpuileva maalaismaisema, jossa metsien reunustamat peltokaistaleet laskeutuvat Hiijärveen. Korkeille kukkuloille kohonneilta rakennuksilta avautuu näkymä lähistölle sijaitseville järville.

Maisemaa halkovan, mutkittelevan Niskapietilän tien viereltä löytyy matala, osittain sammaleen peittämä muistokivi, jossa on teksti: Purnujärven lahjoitusmaahovi 1653–1905. Paikalla kerrotaan joskus sijainneen hoviksi kutsutun tilan päärakennus.

Nyt rakennusta ei enää ole, eikä juuri muutakaan näkyvää muistoa ajasta satojen vuosien takaa. Mutta henget liikkuvat ja vartovat tarpeeksi säikkyä kulkijaa kertoakseen hänelle tarinoitaan.

Kuten tuokin tuossa, luutnantti Töperi, jota on joskus väitetty venäläiseksi sotaherraksi. Ehkä hänellä oli jotakin tekemistä läheisen Kasakkaharjun ja sieltä löytyneiden pääkallojen kanssa, mene ja tiedä. Jotkut sanovat hänen olleen myös ihan oman kylän poikia, kotoisin Korpijärveltä. Nimikin oli Prusi Henrikinpoika ja ruotsinkielinen versiokin lienee olemassa, Ambrosius Hendersson.

Nyt Töperi tai Teperi, kuka onkin, kulkee levottomana itseään kehuskellen ja omaisuudellaan leveillen. Haroo känsäisillä sormillaan harmaata, paksua kuontaloaan ja irtistelee kellertävillä etuhampaillaan aina, kun mieles-tään päästää hyvänkin puheenparren.

Taas kertoo urastaan, hakkaa tarinaansa tahtia muistokiveä lyöden. Kuinka aloitteli kuormastopoikana, eteni siitä kohta korpraaliksi, sitten kornetiksi, luutnantiksi ja lopulta ratsumestariksi. Kolmikymmenvuotisen sodan sankari minä olen, se hokee kähisten ja tyrskäyttää nokastaan liikutuksen tipan muistellessaan uskollista ratsuaan, tai niistä muutamaa.

Sitten kun pääsee kuvailemaan kolkkoa kuolemaan-sa Gnezenin taistelussa, jossa oli Viipurin ratsurykmentin Jääsken komppanian päällikkö, mikään ei häntä enää pidättelee. Teperi jolkottelee väärillä säärillään, päristelee huulillaan ja huitoo käsillään kuin pitäisi toisessa sapelia ja toisessa hevosen suitsia, ja katoaa kohta kamalasti karjuen usvan peittämälle tielle.

Vapaaherra Reinhold von Ungern-Sternberg on Töperiä rauhallisempi hahmo. Hän jää seisomaan paikalleen ottaen ryhdikkään asennon, jossa toinen jalka on ristissä hieman toisen edellä, vasen käsi laskeutuneena lanteille ja oikean, kohotetun käden peukalo puristuen kuppimaiseen asentoon jähmettyneiden sormien lomaan. Hän on myös aina moitteettomasti pukeutunut ja valkeiden, kiharoiden hiusten peittona keikkuu sulalla koristeltu päähine.

Vapaaherra ei puhu paljon, katselee enemmänkin ympärilleen, ja muistokiveä ikään kuin sen arvoa mitaillen. Mutta kun puhuu, puhuu maista, joita hänelle

kuningatar Kristiina aikoinaan lahjoitti korvauksena Liivinmaan tiloista, jotka vapaaherra hyvää hyvyttään kruunulle luovutti. Sitten hän siirtyi kuvailemaan Hink-kalan, Jurvalan, Purnujärven, Pirholan ja Miетtilän maita, jotka siirtyivät hänelle, kun kruunu maksoi velkojaan vapaaherran kustantaessa ratsumieskomppanian Henki-kaartiin.

Latvialaisen vapaaherran puheenparsi on vähän sitä sun tätä, monia kieliä sekaisin, ja äänikin tahtoo katkeilla, kun hän pääsee kuvailemaan toisaalle aiottua ja epäonnistunutta kartanohankettaan sekä maiden menetystä valtiolle. Yleensä tässä vaiheessa paikalle hahmoutuu muistokiven varsinainen sankari, saksalainen majuri Friedrich von Fitinghoff.

Fitinghoff alkaa suurieleisesti saksaa sylkien kuvailla Purnujärvelle nousseen hovinsa päärakennusta, vaikka ei itse milloinkaan sitä valmiina nähnyt. Majurin kruunulta lahjoituksina saamien parinkymmenen tilan paikalle nousi kartano oheisrakennuksineen vasta sen jälkeen, kun majuri oli siirtynyt muiden henkien joukkoon, Töperin jälkeen, mutta hyvissä ajoin ennen latvialaista vapaaherraa. ■

Pekka Vartiainen

Purnujärven kulttuurimaisemaan sisältyy vanhaa sotilashistoriaa, jota edustavat Ruotsin vallan ajalta periytyvät läänitykset ja lahjoitusmaat. Lahjoituksia annettiin kruunun hyväksi tehdyistä töistä ja palveluksista. Huomattavimpia lahjoitusten saajia 1600-luvulla olivat luutnantti Prusi Henrikinpoika Töperi, latvialainen vapaaherra Reinhold von Ungern-Sternbeg sekä saksalaissyntyinen majuri Friedrich von Fitinghoff. Rakennuskantaa tuolta ajalta ei ole säilynyt.

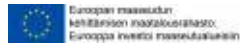
<https://urly.fi/1mtu>

Anu Nuutinen

LAB University of Applied Sciences

Euroopan unionin
kehittämisen ja innovaatiotoimiston
Eurooppa-investoi tulevaisuuteen

RURAL EXPLORER / KYMEENLAAKSO JA ETELÄ-KARJALA | TARINATAITOT: SIIVUPAINAJAINEN, IMATRA

SPIRITS MEET IN PURNUJÄRVI (1)

The village of Purnujärvi lies in an undulating rural landscape, strips of field edged by forest descending to the Hiijärvi lake; buildings erected on the high hills command a fine view of the nearby lakes.

At the side of the Niskapietilä road, winding its way through the scenery, stands a partially moss-covered low commemorative stone bearing the text 'Purnujärven lahjoitusmaahovi [Purnujärvi endowed estate court] 1653–1905'. It marks the site of the mansion of an estate, known as the 'court', which once stood there.

The building no longer exists, nor is there any other visible reminder of the time centuries ago. But the spirits are on the move, waiting for a sufficiently nervous traveller to tell him their tales.

Like that one there, Lieutenant Töperi, sometimes described as a Russian warlord. Who knows, perhaps he had something to do with nearby Kasakkaharju or 'Cossack Ridge' and the skulls found there. Some people also say that he was just a local village lad, originally from Korpjärvi. His name was Prusi Henrikinpoika and the Swedish version also exists, Ambrosius Hendersson.

Now Teperi, whoever he may be, wanders restlessly bragging over his success and boasting about his property. Rakes his gnarled fingers through his thick,

grey mop of hair and grimaces, showing his yellow front teeth, whenever he is especially pleased with his choice of expression.

Once more, he recounts his career, beats the memorial stone in time to his tale. How he began as a wagon boy, soon advanced to corporal, then cornet, lieutenant and finally cavalry captain. 'A hero of the Thirty Years' War, that I am', he croaks on and trumpets an emotional droplet from his beak remembering his faithful mount, or a few of them.

Once he gets to the description his grisly death in the battle of Gnezen, in which he commanded the Jääski Squadron of the Vyborg Cavalry Regiment, there is no stopping him. Teperi struts around on his bow legs, blows raspberries and flails his arms as if he had a sabre in one hand and the horse's reins in the other, and finally vanishes into the mist-shrouded road with a terrible roar.

Baron Reinhold von Ungern-Sternberg is a more composed figure. He stands still in a proud and elegant pose, one leg across and slightly in front of the other, left hand on his hip and the thumb of his elevated right hand bent in a cupped position alongside the rigid fingers. He is also always impeccably dressed, with a headpiece adorned with a feather atop his white, curling hair.

The baron does not speak much, being more inclined to cast his eyes about him and at the commemorative stone, as if gauging its worth. But when he does speak, he talks of the lands endowed to him by Queen Christina in her time in return for the estates in Livonia the baron generously gave up to the Crown. Then he moves on to describe the lands of Hinkkala, Jurvala, Purnujärvi, Pirhola and Miettälä, which passed to him when the Crown paid its debts for the cavalry squadron provided by the baron for the Royal Guards.

The speech of the Latvian baron is rather an odd mixture of several languages, and his voice tends to break when he starts to describe his manor house project, planned for another location and failed, and the loss of his estates to the state. Usually at this point, the actual hero of the memorial stone, the German Major Friedrich von Fitinghoff, makes his appearance.

Fitinghoff starts off flamboyantly in guttural German, describing the mansion house of his 'court' in Purnujärvi, although he never saw it completed. In place of around twenty farms gifted to the major by the Crown, the mansion with its ancillary buildings was not finished until the major had passed to join other spirits, after Töperi but a good while before the Latvian baron. ■

Transl. Annira Silver

The Purnujärvi cultural landscape contains ancient military history exemplified by the fiefdoms and endowed lands from the time of Swedish rule. Endowments were given in return for services and actions for the benefit of the Crown. The most notable recipients of endowments in the 1600s were Lieutenant Prusi Henrikinpoika Töperi, the Latvian Baron Reinhold von Ungern-Sternberg and the German-born Major Friedrich von Fitinghoff. No building stock has survived from the period.

PURNIJÄRVEN
LAHUOITUSMAAHOVI
1953-1995

<https://urly.fi/1mtu>

Ekaterina Ivanova

LAB University of Applied Sciences

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan unionin
kehittämisen ja innovaatiotoimiston
Eurooppa-investointi- ja kasvutakuun

RURAL EXPLORER / KYMEENLAAKSO JA ETELÄ-KARJALA | TARINATAITOT: SIIVUPAINAJAINEN, IMATRA